

SVARGA

Souvislosti

V praslovanštině označuje slovo svarga* nebo svaržice sluneční znak. Slovany byl pravděpodobně používán pro označení boha Slunce Svaroga, Svarožice nebo Dažboga (na Slovensku je lid místy posud za „slunéčko“ považuje).

Svarga se dodnes používá v lidové kultuře a Rodnověří, například na domech, výšivkách a kraslicích, historicky i v katolické a pravoslavné církvi. Svargu lze někdy najít i na dnech slovanských nádob z raného středověku, na lidové výšivce atp. V Rodnověří bývá někdy používán jako označení nebeského ráje.

* *Mimo slovanský svět je Svarga, též Swarga (sanskrt: स्वर्ग) označení pro několik hinduistických nebeských světů na vrcholku hory Méru. Jejich centrem je město Amaravati, kde ležel Indrův palác, obklopený zahradami. V nich roste bájný strom se zlatou kůrou a žije božská kráva Surabhi. Ve Svarze sídlí všichni hlavní védští bohové.*

U Keltů se těmto kolečkům někdy říká Taranisovo kolečko, je tedy nějakým způsobem spojeno s keltským bohem hromovládce.

Nejstarší dosud známé vyobrazení tohoto znaku je z mykénské Řecka doby bronzové. V České republice je patrně nejstarší doložení šestilistého květu na pouzdře germánského hřebenu z období kolem 5. století.

K jasnému propojení slunečních bohů a dokonce i bohů plodnosti se šestilistým květem směřuje také nález skalní rytiny vozu bohyně plodnosti, taženého voly ve švédském Bohuslänu a obrysy bohyně na stříbrných deskách kotlíku z Gunderstrup, Dánsko. První z obrysů slunečních vozíků přitom obsahuje kola s rovnoramenným křížem, zatímco na druhém, již propracovanějším, můžeme nalézt přímo šestilistý kvítek.

Pojmenování

Ve slovanských jazycích je hornolužicky swar ve významu 'nadávka', polsky swar, rusky svára a slovinsky (postaru) svâr 'pokárání, výtka' staroslověnsky pak svarъ 'svár, boj'. Praslovanský* svarъ je asi příbuzný s gótským swaran 'přísahat', angl. swear (tentýž význam), stislandsky svor 'odpověď', staroanglicky and-swaru (se stejným významem), oskicky swerrune (3. pád) 'řečníkovi', staroindicky

sváratí 'zní', a to vše z indoevropského *suer- '(slavnostně) říkat, zvučet'.

U Slovanů došlo tedy k posunu od 'hlučného vyhlášení' k významu 'nadávka, výtká' až ke smyslu 'spor, boj'* (nesvár znamená totéž, jde o posílení významu slova záporem).

* *Spojitost s ohněm povstala patrně z toho, že při sporu či zápasu dochází ke zvýšení tělesné teploty podobně jako při vystavení těla slunečnímu záření. Sdružená představa vedla nejspíše i k označení úpravy jídla ve vřící vodě, tedy vařením, ale i k novodobému výrazu 'svařování' (spojování kovů či plastů za vysoké teploty) atp.*

Jedna z podob svargy různě obměňovaná, a to i co do počtu paprků.

Patrně novodobé ozdobné oplocení se svargami v Hrádku nad Nisou v blízkosti velkoobchodu PENNY, podle ústního podání dovezené z Polska (zde je tento šestilístek nazývaný kolomir).